

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

סעודת רעוא דרעוין
פרשת תולדות - ויצא
שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון מעדני מלך וויען

גליון תקל"ה

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בחדרת קודש ובחדוא עילאה מגישים אנו בזה
ברכת מזלא טבא וגדיא יאה לעטרת ראשינו

ב"ק מרן אדונינו מורינו ורבינו שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעון קדשו בנשואי בתו הכלה המהוללה שתחי'

עב"ג הבחור החתן המו"מ בתורה וביראה בנש"ק

הרב ישעי' הלוי שליט"א

בן הרב הגאון המפורסם רבי יצחק אייזיק טירנויער שליט"א

רב הצעיר דק"ק שומרי שבת ומ"ס רביד הזהב

בן להגאון הצדיק משכנה"ג אבד"ק שומרי שבת שליט"א

יהא רעווא מן קדם אבותון דבשמויא שיזכה מרן שליט"א
וכל המחותנים לרוות רב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עדי נזכה לשמחתן של ישראל
בביאת בן דוד כב"א

להשיג אצל

מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.

Brooklyn N.Y. 11211

718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודת שלישיית פרשת תולדות תשס"ט לפ"ק

הילקוט (פ' חיי רמו קט) שיצחק יצא
מגן עדן חי, ואליעזר נכנס לגן עדן
ע"ש.

ובתחילה נצאר מה שאמר, ששחט
אברהם צו רוב שנים,
הלא נאמר לו, אל תשלח ידך אל
הנער ואל תעש לו מאומה (כז-יט).
וצרשיי אמר לו אם כן לחנם צאחי
לכאן, אעשה צו חבלה ואוליא ממנו
מעט דם, אמר לו אל תעש לו
מאומה, אל תעש צו מוס (צ"ר נו-ז)
ע"כ. ואיך יתכן שישחוט צו לעולה
נגד ציווי ה', הרי זה שפיכות דמים,
ומשבע מצות צני גת. ואולי יש לומר
על דרך שפירשו, כי הציווי לשחוט את
יצחק צא מפי השם יתצרך עצמו,
ואילו הציווי שלא לשחטו ניתנה מפי
המלאך. שרמו יש צדצר, ללמד כי כדי
לעשות רעה לאדם, אין לשמוע אפילו
צקול מלאך, כי אם רק צקול השם

וירח את ריח צגדיו ויצרכהו, ויאמר
ראה ריח צני כריח שדה אשר
צרכו ה' (כו-כו). וצרשיי שנכנסה עמו
ריח גן עדן (צ"ר סה-כז) ע"כ. וכתצ
צילקוט ראובני (פ' חיי יג) ויצא
אברהם לספוד לשרה ולצכותה (נג-ז),
מה שלא הביא את יצחק עמו, לפי
ששחט אברהם צו רוב שנים, והוליכוהו
מלאכים לגן עדן לרפאותו, ושהה שם
שלש שנים, וצירך צרוך אתה ה' מחיה
המתים. ולזה אמר כשנכנס יעקב,
ראה ריח צני כריח השדה, לפי שהיה
מכיר צו ע"כ. (וכן כתצ מדגפשיה צישמח
משה צפרשמינו ד"ה ויתן לך), שיצחק היה
מכיר צהריח ההוא, ממנה שהיה שם
שלש שנים אחר העקידה ע"ש). וכן
הוא גם כן צחוקוני (פ' וירא) על
הפסוק, וישצ אברהם אל נעריו
(כז-יט), ויצחק היכן הלך, אלא נטמן
צגן עדן שלש שנים ע"כ. וכן כתצ
צש"ך עה"ת (פ' חיי), וצייין לדברי

יתצרך מעצמו, ואילו שלא לעשות רעה לאדם, אפשר לשמוע גם בקול מלאך ע"כ. (הוצא בפרדס יוסף פ' וירא אות קטו). ואם כן יש לומר דכיון שהציווי להעלהו בא לו מאת ה' עצמו, והציווי של אל תשלח ידך אל הנער בא לו מאת מלאך, אולי אין צדק מלאך ה' לצטל מה שנצטוו מאת ה' בעצמו, ולא שמע אברהם לקולו אלא לקול ה'. והרי גם היצר הרע הוא מלאך ה', כמו שאמרו (צא בחרט טו). הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות ע"ש. ואין לציית למלאך נגד ציווי ה'.

ובזה יתפרש מה שאמר ה' לאברהם, כי יען אשר עשית את הדבר הזה, ולא חשכת את צנך את יחידך, כי צרך אצרכך וגו' (כג-טו), היינו שלא רק במחשבה לא חשך את צנו, אלא גם בפועל ממש העלהו לעולה, ולא נתפעל כלל מדברי המלאך, אלא שחט צו רוב שנים, כמלות שחיטת קרבן ה'.

ולכן נאמר אחר זה, וירא והנה איל 'אחר' נאחו בסבך בקרניו (כג-טו), וכבר דקדק ברש"י על לשון 'אחר'. אך צהיות שעולה אחד כבר העלה לה', והוא צנו יצחק, וכעת

נסתצב לפניו עולה אחר, איל הנאחו בסבך. — וזהו יוצן גם מה שאמר ה' ליצחק, אל תרד מצרימה, שכן צאריך אשר אומר אליך וגו' (כו-ג), וברש"י שאתה עולה תמימה, ואין חונה לצריך כדאי לך (צ"ר סד-ג) ע"כ. ולכאורה הלא לא העלהו לעולה, שנאמר לו אל תשלח ידך אל הנער, אך לפי מה שנצבאר באמת היה עולה תמימה, כי אברהם לא שמע לקול המלאך, אלא שחטו לעולה.

ועל פי זה יש לבאר מה שאמר הכתוב, ואברהם זקן בא צימים, וה' צרך את אברהם בכל (כד-ג), וברש"י בכל עולה בגמטריא צן, ומאחר שהיה לו צן, היה צריך להשיאו אשה ע"כ. ותמהו המפרשים, שהרי יצחק נולד כבר ארבעים שנה קודם, ולמה הזכיר כאן שה' צרך את אברהם בכל בגמטריא צן. גם מה שהאריך הכתוב, ואברהם זקן בא צימים, שהוא כפל לשון, דהא זהו פירוש של זקן, שבא צימים. אך לפי מה שנצבאר, הרי אחר העקידה העלו את יצחק לגן עדן על שלש שנה, וכאשר בא חזרה צריך אברהם צרכת מחיה המתים. — ועל זה נתקנו שלש ראשונות בתפלת שמונה עשרה נגד השלשת אבות,

שאמר יעקב, לולי אלקי אזי אלקי אברהם 'ופחד יחזק' היה לי וגו' (לא-מצ). ונראה בטעמו, על פי מה שפירש הרה"ק מוהר"י מצעלוא ז"ע הכתוב, תפלה לחצוק הנציא על שגינות, ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע, צרוגו רחם תזכור (מצוק ג-א). דהנה האדם מחמת מיעוט הכרתו בגדולתו של מלך מלכי המלכים הקצ"ה סבור דעל שוגג אין צריך כפרה כל כך. אבל באמת מי שמצין כי גדול ה' ומהולל מאוד, ולגדולתו ית' אין חקרה, ויודע שצכל עת ורגע הוא ית' מחיה את הכל, אם כן צדין הוא שלא יסיח דעתו מפילו רגע מדציקותו ית"ש, וזוהי אי אפשר לו לצא לידי שוגג. וממילא יצין איך צריך תשובה גם על השוגג, על שעל כל פנים הסיח דעתו מדציקותו ית"ש. והנה כתיב (שמות לג-כ) כי לא יראני האדם וחי ואמרו רז"ל דצשעת הסתכלות רואה את השכינה. והנה מצוק כזר נסתלק, שהוא היה צן השונמית אשר החיהו אלישע (וזה"ק ח"א ז:), אם כן כזר ראה יותר מגדולתו ומוראו ית"ש הבין ממילא שצריך להתפלל גם על השגינות. על כן כתיב תפלה לחצוק הנציא על שגינות, והתפלל שהשי"ת

צרכה ראשונה כנגד אברהם מסיימת מגן אברהם, וצרכה שניה כנגד יחזק מסיימת מחיה המתים. (וכתב צסידור רצ קאפל, מחיה מתים אמה ורצ להושיע, ור"צ בגימטריא יח"ק ע"ש). — על כן אמר הכתוב, ואברהם זקן צא צימים, כי 'ימים' פירושו גם כן שנה (ימים תהיה גאולתו), 'צא' בגימטריא ג', והיינו כאשר 'צא צימים', שעצרו שלש שנה מעת שנלקח יחזק בעקידה, וה' צרך את אברהם צכל בגימטריא צן, צירך אותו שנית שהחזיר לו צנו, והשתדל אז להשיאו.

שוב ראינו צמגלה עמוקות (פ' חיי) שכתב גם כן, צמה שאמר הכתוב ויחזק צא מצוא צאר לחי רואי (כד-סצ), שצא מגן עדן. וכתב לצאר צוה סיוס הפרשה, ותשא רצקה את עינייה ותרא את יחזק ותפול מעל הגמל, ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בצדה לקראתינו, ויאמר העבד הוא אדוני, וצרש"י ראתה אותו הדור ותוהה מפניו (צ"ר ס-טו) ע"כ. והיינו כי צהיות שחזר כעת מגן עדן, ראתה עליו הדר חיו ואור שלא מעולם זוהי, על כן היתה תוהה מפניו ע"ש.

וייש לומר צוה עוד, כי הנה מדתו של יחזק הוא פחד ויראה, וכמו

המלך מלכי המלכים הוא עמנו פה, אשר מלא כל הארץ כבודו, ממלא כל עלמין וסוצב כל עלמין, וצפרט צבי עשרה דשכינתא שריא, איך יש לדקדק בכל תנועה, איך ליסב ולאכול ולדבר, וכמבואר ברמ"א (או"ח סימן א) שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול צמעלת הדדיקים וכו'. וזהו שאמר הכתוב, והאיש משה עניו מאד מכל האדם, משום דהאדם הוא 'על פני האדמה', ולא עלה למרום לראות ולהשיג גדולת הבורא, מה שאין כן משה רבינו שהיה בשמים הבין ביותר גדולת הבורא, ולכן היה עניו מאד מכל האדם, כי השיג שאין האדם יוצא ידי חובתו נגד מלך המלכים הקב"ה. (עיין שמן ראש ח"ד דף ר"ל).

היוצא לנו מזה, כי מי שהיה פעם בעולם העליון, וראה גדלות ה' והדר גאונו, כאשר חוזר לעולם הזה, הוא תמיד מלא יראה ופחד אם יוצא ידי חובתו נגד קונו. ויחזק הרי היה הראשון שצא חזרה מגן עדן, וראה שם הדר כבוד ה', על כן היה תמיד מלא יראה ופחד שלא יזדמן חטא לידו, וצראייה ראה והשיג גדלות הבורא יותר מאבותיו, ולכן מדתו של יחזק הוא פחד. ולכן נאמר וישבע

יראנו ויצינו גדלותו ומוראו בקרב שנים צעודנו בעולם הזה, ולא ימתין עד אותו רגע ודפ"ח"ח. (והוצא צערוגת הבשם פ' משפטים ד"ה וכי יזיד).

ובמקום אחר ציארנו צוה כוונת הכתוב, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (צמדבר י"ג), דסיום הכתוב לכאורה מיותר, דהלא ידוע לכל שהאדם הוא על פני האדמה. אך הכתוב צא לפרש הסיבה שהיה משה רבינו עניו מאד מכל האדם, כי הגה הוא זכה לעלות למרום שלש פעמים ארבעים יום, וראה למעלה גדולת הבורא, מלאכים ושרפים העוזדים אותו צאימה וציראה, והשיג פחיתות עצודת האדם צשר ודם, על כן היה לבו נצצר תמיד כי אינו יוצא ידי חובתו נגד מלך רם ונשא.

ובדב"ה לעצמינו, אם היה מלך צשר ודם צא אללינו, כמה כבוד היו נותנים לו, והיו עומדים לפניו ככובד ראש שלא לפגוע צכבודו, והיו שותים צצמא את דבריו. וזהו צמלך צשר ודם כשאר בני אדם, אשר היום כאן ולמחר צקצר, אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפולון, מכל שכן כאשר

יעקב צפחד אציו יצחק (לא-נג), שהשצועה שלו הייתה עם אותו הפחד שראה תמיד אלל אציו יצחק. (ועיין באבן עזרא שם, דיג אומרים זה הפחד רמו ליום העקידה, ואינו רחוק ע"כ).

והנה בתפארת שלמה (פ' שמות ד"ה ר"י) כתב צמעלות הצדיקים, אשר כל הנגשים עליהם, צראיית פניהם נמשך על האדם יראת שמים, כמו שנאמר צמשה רצינו, וייראו מגשת אליו (שמות לד-ט), שכאשר נגשו אליו וראו פניו, נפל עליהם יראת ה' ע"ש. ופירשו הכתוב, ורצים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם (אסתר ח-יז). כי גדול הפחד ויראת ה' של היהודים, נפל על עמי הארץ, ועל כן נתגיירו, וקבלו על עצמם עול מלכות שמים ע"כ. ואם כן מכל שכן צראיית פני יצחק אחר שזכו מגן עדן, שהיה אז מלא פחד יראת ה' והדר גאווה, נפל ממנו על הרואה פחד ה'. ולכן כאשר ראתה רבקה את יצחק, ותפול מעל הגמל, מגודל הפחד שנפלה עליה מקדושת פחד יצחק. ותאמר אל העבד מי האיש הזה הולך לקראתינו, ויאמר העבד הוא אדוני, הפחד הזה הוא מאדוני אברהם שהעלה אותו על העקידה ומשם נלקח

לגן עדן, וחזר כעת משם, ועל כן מדתו צמדת הפחד והיראה צמדה גדושה עד מאד.

ויש לומר עוד צמה שאמר, וירח את ריח צגדיו ויצרכהו, ויאמר ראה ריח צני כריח שדה אשר צרכו ה', דהנה צתחלת הפרשה נאמר, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא, ויעתר לו ה' (כה-כא). ונראה דעיקר השתוקקות של יראי ה' להעמיד תולדות, הוא רק כאשר יזכו לצנים עוצדי ה' שומרי תורתו ומצותיו. אצל צצנים רשעים אין צהם חפץ, וכמו שאמרו חז"ל (צרכות י). רני עקרה לא ילדה (ישעיה נד-א), משום דלא ילדה רני, אלא רני עקרה שלא ילדה צנים לגיהנם ע"ש. ואמרו (שם) על חזקיהו המלך דלא עסק צפריה ורציה, משום דחזאי צרות הקודש דנפקי מיניה צנין דלא מעלו ע"ש. וכמו כן יצחק שהרצה והפציר צתפלה על צנים, היינו שזכה לצנים המתאימים ליצחק שיוכלו להמשיך השלשלת מאברהם. והנה מצדו הרי זיכר עצמו לעולה תמימה, וראוי הוא לצן צדיק, אצל יצחק העמיר 'לנכח אשתו', הרי היא צת צתואל הארמי, והיא צדיקת צת רשע, שלא יגרום זה שהצן הנולד יהיה גם כן צו מפסולת האם.

ה'. — ואמרו חז"ל (ברכות לז). אמר רבי חמא בר חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר (תהלים כז-יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' [קוה והתחזק, ואל תמשוך ידיך, אלא חזור וקוה] ע"כ.

וענינו הוא, כי גם חכמינו ז"ל תיקנו בכל יום להרבות בתפלה, שלשה פעמים ביום, ערב וצוקר וצהריים, ודוד המלך הוסיף עלה תפלות ותחנונים ושירות ותשבחות בספר תהלים. וציאור הדבר, דאיתא במדרש רבה (ויקרא י-ה) תפלה עושה מחנה, ממי את למד, מקין, שגזרה עליו גזירה נע ונד תהיה בארץ (בראשית ד-יג), ונמנע ממנו חצי הגזירה, הה"ד (שם) ואלא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד קדמת עדן, נע ונד אין כתיב, אלא בארץ נוד וכו'. ואהרן בתחלה נגזרה גזירה עליו, ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו (דברים ט-כ), אין השמדה אלא כילוי בניס וכו', כיון שהתפלל משה עליו נמנעה ממנו חצי הגזירה, מתו שנים ושאריו שנים ע"כ.

ובגמרא (שבת יג:) הנכנס לבקר את החולה וכו' אומר המקום

והנה בתרגום יונתן (כה-כא) כתב, ויעתר יחזק לה', שהלך להר המוריה, המקום שעקד אותו אציו לעולה, והפך יחזק בצלותיה דעמיה דקוצ"ה דגור על אנתמיה וכו' ע"ש. אם כן מה ששפך יחזק תפלתו על בני כשרים, היה במקום המקדש, אשר אצרהם קראו הר, ויחזק קראו שדה וכו' (פסחים פח.). וכאשר נכנס אליו כעת יעקב בנו, וירח את ריח צגדיו, והרגיש צהם ריח גן עדן. אז שמח על מה שקיבל ה' תפלותיו אז, ליתן לו בניס צדיקים כאלו. ואמר בשמחתו, ראה ריח בני כריח שדה, שריח בני הוא כחותו הריח של תפלותי צהשדה, מקום המקדש שקראו שדה, אשר צרכו ה', שנתצרך שם ביעקב זרעא קדישא, והודה לה' על תפלתו שעשתה רושם כזה, לזכות לבן קדוש כיעקב.

וזוה מוסר השכל על גודל כח התפלה, שיש להרבות בתפלה על כל דבר ודבר, ויעתר יחזק לה', הרבה והפציר בתפלה, ומכל שכן צימינו אלו שנקיונות הזמן בגידול בניס צדיקים גדולה מאד, שלא להכשל ולהגרר צתועצות הגויים ההם, ויש להרבות בתפלה על בניס כשרים יראי

שנשאר עוד מהגזירה, ועל כן התחיל מומרו (תהלים ו-א) למנחם צנגינות על השמינית מומור לדוד, ה' אל באפך תוכיחי וגו', כי אחר התפלות ערב ובוקר ונהרים נתצטל כבר שבע החלקים מהגזירה ונשאר עוד שמינית, ועל השמינית הזאת ציקש רחמים ה' אל באפך תוכיחי. (ועיין בשמן ראש ח"י פ' בחקותי רסא:). ולכן אם התפלל אדם ולא נענה יחזור ויתפלל, כי כל תפלה ותפלה מעביר עוד מקצת מהגזירה, עד שיזכה שתצטל לגמרי.

ובזה היה נראה צמה שאמרו חז"ל (דב"ר ז-א) אמר רבי יוחנן עשרה לשונות נקראת תפלה, ואין הן, שועה, צעקה, נאקה, רנה וכו' ע"ש. והוא על דרך שמצינו צירושלמי (תרומות י-ה) דהגם דצריה לא צטל, מכל מקום צשיעור תתק"ס יש ציטול גם לצריה ע"ש. ומעתה נחזי בצדד התפלה, התפלה הראשונה עושה מחנה, התפלה השניה רביע, השלישית שמינית, בהרביעית נשאר חלק מששה עשר, בהשמינית חלק משלשים ושנים, בהשישית חלק מששים וארבע, בהשביעית חלק ממאה עשרים ושמונה, בהשמינית חלק ממאתים חמשים ושה, בהתשיעית חלק מחמש מאות

ירחם עליך צתוך חולי ישראל ע"כ. וצרש"י שמצוך שכללן עם האחרים, תפלתו נשמעת צכותן של רבים ע"כ. אמנם צפנים יפות צפרשתינו (ד"ה ויעמר) כתב הטעם, דהפרט הוא מחנה מן הכלל, דכתיב (ויקרא כד-ט) לאהרן ולצניו, מחנה לחם הפנים לאהרן ומחנה לצניו (יומא יז:). נמצא דכשמתפלל ותועיל תפלתו לרפאותו רפואה שלימה, צריך שיכלול אותו צתוך שאר חולי ישראל, ואז תפלתו עושה מחנה שיתרפא רפואה שלימה, והוא מחנה מתפלתו שהכלל הוא מחנה, אבל צריך שיכוין שאתו מחנה תהא זה שמתפלל עליו וכו'. וכמו כן יצחק כלל בתפלתו שאר העקרות, אבל עיקר כוונתו היה לנוכח אשתו, שתועיל תפלתו על אשתו ע"ש.

וזדו ענין ריבוי התפלות, כי צשעה שיט גזירה על האדם, הרי צקומו בצוקר ומתפלל שחרית, תפלה עושה מחנה, ומצטל חצי הגזירה. ושז כשמתפלל מנחה מצטל עוד מחנה, ונשאר עוד חלק רביע מהגזירה, ושז בתפלת ערבית מצטל עוד מחנה, ונשאר עוד חלק שמינית מהגזירה. וזא דוד המלך והוסיף עלה עוד תפלות, כדי לצטל עוד מחנה ממה

ושנים עשר, ובהתפלה העשירית לא נשאר אלא חלק מאלף עשרים וארבעה, ויש צוה שיעור ציטול הגזירה בתתק"ס. על כן כנגדו נתקנו עשרה לשונות של תפלה, שכל לשון של תפלה הוא לבטל המחצה ממנה שנשאר מהתפלה הקודמת. (ועיין צענין כזה בנפש חיה (א"ח סימן נג) מה שמציא מהגרי"א ז"ל, על הכחוז בממזר, גם דור עשירי לא יבא בקהל ה' (דברים כג-ג), דדודר עשירי לא נשאר צו חלק ממזרות רק פחות משיעור תתק"ס ע"ש. והוצא בפרדס יוסף שם אות קלד).

ובפרשה זו יש ללמוד גדול כח התפלה, שבכחה גם לשנות הטבע, כי יחזק ורצקה שניהם עקורים היו (עיין צעל הטורים כה-כא), והכחוז מעיד שנפקדו רק מכח התפלה, ויעתר לו ה' ותהר רצקה אשתו. — וזהו ענין הרמו שכתב בחזרת משה בפרשתינו (ג:) דיצחק רצק"ה בגימטריא תפל"ה, וידוע הוא בספרי המקובלים דיצחק ורצקה הוא עיקר סוד התפלה. ועל זה מרומזו בנוסח התפלה של שוכן עד וכו', צפי ישרים תתרום, וכו', ישרים צדיקים חסידיים קדושים ר"ת יצחק, תתרום תתצריך תתקדש תתהלל אותיות רצק"ה ע"ש. והיינו שמהם

נלמד להשליך על ה' יהצו, גם כאשר אין לפניו מנוס בדרך הטבע, מכל מקום צכה התפלה יוכל לזכות גם לשינוי דרכי הטבע.

ואמרו חז"ל (בבא קמא נב.) כל המבקש רחמים על חצירו, והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה בתחלה, דכתיב (בראשית כ"ז) ויתפלל אברהם אל האלקים, וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וגו', וכתיב (שם כא-א) וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו', כאשר אמר אברהם על אבימלך ע"כ. וכמו כן יחזק הוצרך לישועה בהיותו עקר, ורצקה הוצרכה לישועה כי היתה עקרה, ויעתר יחזק לה' לנוכח אשתו, יחזק התפלל בעד חצירו, אם כי עקרה 'הוא', שגם הוא עצמו היה עקר, וכיון שהתפלל בעד חצירו הוא נענה תחלה, ויעתר 'לו' ה'. — ויש לומר דזהו כפל הלשון בתחלת הפרשה, ואלה תולדות יצחק בן אברהם, 'אברהם הוליד את יצחק' (כה-ט), והיינו ממה שהתפלל יצחק דוגמת אברהם, שהתפלל בעד חצירו תחלה, זה הוליד את יצחק, שהוא נענה תחלה.

ובבר דיצרנו פעם בארוכה בגודל כח התפלה, מה דאיתא בשיטה

מקובצנת (כחוצות קד.) ברצינו הקדוש, שאמרו כל מאן דאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, כי תפלה יש לה כח להחיות מתים, רק אין מבקשין על זה, אצל אס לא ידעו ויסברו שעדיין רבי חי ויבקשו שיחיה, יש כח בתפלה להחיות מתים ע"ש. (עיין שמן ראש לו' זכר קעג.) — כן יזכנו ה' להבין ולהשכיל חשיבות כח התפלה, ויקבל שועת עמו בני ישראל, שנפקד כולנו בצרנסה צריח וצכבוד, וצבני חיי ומזוני רויחי, עדי נוכה לראות צשמחתן של ישראל צציאת צן דוד צצ"א.

בסעודת שלישית פרשת ויצא (בארא פארק) תשס"ט לפ"ק

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' צמקום הזה ואנכי לא ידעתי, ויירא ויאמר מה גורא המקום הזה, אין זה כי אס צית אלקים וזה שער השמים (כח-טו). ויש להבין, הלא אמר אפשר שעצמתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי צו, יהצ דעתיא למייהדר, וקפצה לו הארץ (חולין ט"א), ויפגע צמקום, שתיקן אז תפלת ערבית, ואיך אמר ואנכי לא ידעתי, שאס ידעתי לא ישנתי צמקום קדוש כזה. - גם להבין אריכות הלשון, אין זה כי אס צית אלקים וזה שער השמים, והוי ליה למימר צקצרה, זה צית אלקים ושער השמים, ומה רצה למעט צאמרו, אין זה כי אס צית אלקים.

ונראה צהקדם לצאר ענין המנוה של צנין צית הצחירה, שאמר הכחוצ, כי אס אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מכל צצטיכם לשום את שמו שס, לשכנו תדרשו וצאת שמה (דצרים יצ-ה). וכתב הרמב"ן צסס הספרי (ראה ח), תדרשו, דרוש על פי הנציא, יכול תמתין עד שיאמר לך נציא, תלמוד לומר לשכנו תדרשו וצאת שמה, דרוש ומנא ואחר כך יאמר לך נציא וכו' ע"כ. ויש להבין כיון צצחר ה' צהר המוריה, אוה למושצ לו, למה לא ציין להס המקום ההוא, אלא הכחוצ אומר, אל המקום אשר יבחר ה' לשום את שמו שס, שיבחר אותו לעמיד, ויש לדרוש זאת מהנציא אוה מקום כבודו, ולאזיה

שלא עצדוה אדם מעולם, ואין צו נעצד במחוזר, ושפיר ראוי לזנות עליו צית הבחירה ע"כ. וכך נראה מהפנים יפות (ריש פרשתינו), צמה שאמר הקב"ה לאצרהם להעלות את יחזק לעולה על הר המוריה, והלא הר שנעצד אסור למוצת, אלא כיון שאמר הקב"ה כן לאצרהם, הרי זה לסימן שלא היה נעצד ע"ש.

והנה מבואר צני ישכר (שצמות ו-ח) ו"ל, ואומר לך, ידוע הוא מענין חקירת ידיעה ובחירה אשר שניהם אמתיים נתאמתו לנו על פי התורה, הגם שאמו ית"ש המדע והוא ידע מחשבות אדם, לפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות מבראשית, מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, עם כל זה הבחירה חפשיית ויוכל אדם לעשות לטוב ולמוטב כרצונו. ידיעתו ית"ש אינה מכרחת מה שאין כן דיבורו יתברך שמו, היינו שכבר בא הענין אל צחינת הדבור, הוא מכריח ובהכרח שיתקיים. עיין בדברי הרה"ק מהר"ם אלשיך בפסוק (ישעיה נה-יא) כן יהיה דברי אשר ילא מפי לא ישוב וכו', כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח וכו' ע"ש.

נורף לא צוה עליה כראוי כדת מה לעשות.

ונראה דהנה איתא צמסנה (עבודה זרה מה). אמר רבי עקיבא כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן, דע שיש שם עבודה זרה ע"כ. וכתבו התוס' שם, צירושלמי (עבודה זרה ג-ה) פריך מבית הבחירה, ומסיק על פי נביא שאני ע"כ. והיינו לאמרינן (שם מו:) דיש נעצד במחוזר אלל גבוה, והמסתחוו להר אצניו אסורים למוצת, ואם כן איך צנו את צית הבחירה על הר המוריה, ועל זה משני דעל פי הדבור היה.

והנה צפני משה (שם) פירש, דיס רשות לנביא לשנות דבר מן התורה לנורף השעה, וכמו לאמרינן (יצמות 5:) אליו תשמעון (דברים יח-טו), אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שצחורה, כגון אליהו צהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו ע"כ. וזה ה' לזנות את צית הבחירה על ההר שנעצד ע"ש.

אמנם מדברי המפרשים נראה, שפירושו הוא, שהנביא מסר מפי ה', שהר זה נשמר מן השמים,

והנה צפנים יפות צפרשתנו הקשה, איך לקח יעקב מאבני המקום לעשות ממנו מזבח, וכמו שאמר הכחוש וישכם יעקב צבוקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה (כח-יח), הא קיימא לן הר שנעבד אבניו אסורים למזבח. ובשלמא מה שאמר ה' לאצרהם להעלות יחזק על הר המוריה, על כרחך שידע ה' שלא היה נעבד, אבל איך לקח יעקב אחר כך מאבניו, דלמא נעבד צנחיים.

ובתב דאיתא בגמרא (עבודה זרה נג.) צהא דאמר רחמנא ואשריהם תשרפו צאש (דברים יב-ג), [אלמא חילנות נמי אסירי], מכדי ארץ ישראל ירושה היא להם מאבותיהם [שהרי לאצרהם נאמר כי לך אתגנה, וגוים שבאו אחרי כן לא יכלו לאסרן בהשתחוואה] ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ואי משום הנך דמעיקרא [משום אשירות דמעיקרא היו קודם שניתנו לאצרהם, ולא ידעינן הי נינהו], צביטולא בעלמא סגי להו. אלא מדפלחו ישראל לעגל, גלו אדעתיהו דניחא להו בעבודת כוכבים, וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי [הלכך הויא עבודת כוכבים של ישראל ואינה צטילה עולמית]. ודלמא בעגל

ובאלשיך (איכה ג-לח) על הפסוק מפי עליון לא תלא הרעות וכו'. סיים עלה, ומה מתקו דברי חז"ל (נדה טז:) צאמרס שארבעים יום קודם יצירת הוולד, אומרים לפניו ית', טיפה זה מה תהא עליה, עשיר או עני, חכם או טיפש, ואילו צדיק ורשע לא קאמר וכו', לומר כי צאמירה הדבר תלוי להיות מוכרת, וזהו צדיק ורשע לא קאמר, כי גם שהיה יודע, כיון דלא קאמר צפה, אין אדם החומר מתפעל ממנה וכו' ע"כ.

ובמעשה אי אפשר להקצ"ה להודיע שהר המוריה הוא המקום הנבחר לה' לצנות לו שם בית המקדש, כי יש בחירה לצני אדם, ויתכן שיעבדו עליה עבודה זרה ותהיה נאסר לגבוה. ואם כי הקצ"ה יודע העמידות, שעל הר זה לא יעבדו עבודה זרה, מכל מקום אי אפשר לו לומר זאת לישראל, שהדיבור מכריע הבחירה, ואין ה' עושה זאת. על כן צוה ה', כי אם אל המקום אשר יבחר צו ה' לעמיד, ולשכנו תדרשו, דרוש על פי הנציף, ואז יגלה ה' על פי הדיבור, שהר זה ראוי הוא לצנות עליו בית ה'.

ומעלה ומיופה ונראה לכל, מיד רמו
הקצ"ה יתצרך לסביבות העמק
שיתקצו ההרים למקום אחד לעשות
מקום להשכינה. לפיכך נקרא הר
המוריה, שמירתו של הקצ"ה יתצרך
נעשה הר ע"כ. ואמר הטעם שלא
היה הר המוריה מתחלת בריאתו, אלא
אשר יאמר ה' צה"ר ה' יראה
(כז-ד), לכיון דיש נעצד במחוצר אלל
גבוה, וכל מקום שאתה מוצא הר
גבוה צידוע שיש שם עצודה זרה. על
כן לא היה הר מתחילה, ולא עצדו
שם עצודה זרה, עד שצא אברהם
אבינו ע"ה וקדשו לבית המקדש, וכיון
שנקדש לגבוה, שוב אין אדם אוסר
דבר שאינו שלו עכדה"ק. ולפי זה הר
המוריה אי אפשר לאוסרו בעצודה
זרה. (ועיין צוה בשו"ת חתם סופר או"ח
סימן ר"ח, וצליקוטי הערות שם, ובשער
יוסף על החת"ס דברים קסה:).

הוא דניחא להו צמידי אחרינא לא
[ולא אסרי אשירות דהא לאו
שליחותייהו הוה]. אמר קרא (שמות
לז-ד) אלה אלהיך ישראל, מלמד שאיו
לאלוהות הרבה. אימא כל דצהדי עגל
ניתסרו מכאן ואילך נישתרי [אותן]
אשירות שהיו באתו הזמן יאסרו
דשליחותייהו הוה, אבל הנעצדות מכאן
ואילך שחזרו בתשובה לאו שליחותייהו
הוה, ומשני מאן מוכח [מי יודע איזו
היתה באתה שעה ואיזהו נעצדה
אחרי כן] ע"כ. ומעתה כיון שניתן
ארץ ישראל לאברהם, לכן עד שחטאו
ישראל בחטא העגל, לא היו יכולים
עכו"ם לאסרו, דאין אדם אוסר דבר
שאינו שלו. אך לכאורה גם לעשו יש
לו חלק בארץ ישראל, והיו יכולים
לאסרו, אך הלא הודה עשו על
הצרכות, ואין לו חלק בארץ, וממילא
אין יכולים לאסרו ע"כ.

ובבני יששכר (ניסן יג-ו) כתב לבאר
הכתוב, תציאמו ותטעמו צהר
נחלתך וגו', ה' ימלוך לעולם ועד
(שמות טו-יז), דהנה הקשו איך נבנה
הבית המקדש על הר, הא כל הר
וגבעה הוי נעצד. ומירך הרב הגדול
מהר"א רוזאנ"ס ז"ל (הציאו הרב החיד"א
צט' כסא דוד דף ל"ג ע"א) דבכל מקום

אמנם בחתם סופר צפרשתנו כתב
צטס רבו רבי נתן אדלער
ז"ל, דאיתא במדרש תנחומא (ויקרא
כז) וירא את המקום מרחוק (כז-ד),
מלמד שמתחלה היה מקום עמוק, כיון
שאמר הקצ"ה לשרות שכינתו עליו
ולעשות מקדש, אמר אין דרך מלך
לשכון בעמק, אלא במקום גבוה

וירא רחמנא. הציא מהחתם סופר (מי חולין מהדו"ת מ). שכתב, דמציאיש ראייה מדכתיב (בראשית כג-ג) והנה אליל אחר נאחו בצבץ בקרניו, משמע שהוא מקום יער, וירושלים היתה עיר גם ציני אברהם, ומלכי אדק מלך שלם (יד-ח), הוא שם בן נח (מדרס לב): ע"ש.

וייש להצין, דאי מעשה העקידה צארץ המוריה היתה על הר סיני, איך נפרנס מקראי קודש הללו צפרשתנו, שיהצ דעתיה למיהדר להתפלל על מקום שהתפללו אבותיו, והוא הר סיני, וה' אומר לו, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולורעך וגו', ויעקב אומר אין זה כי אם צית אלקים וזה שער השמים, שצית המקדש של מעלה מכון נגד מקדש של מטה, והרי מצואר מזה שצארץ ישראל היתה העקידה, ושם התפללו אבותיו, והמקום ההוא נצחר, אשר יאמר היום צהר ה' יראה (כג-ד), וברש"י כתרגומו, ה' יצחר ויראה לו את המקום הזה להשרות צו שכינתו, ולהקריב כאן קרבנות (רש"י ע"ס).

ונראה לצחר על פי מה שראיתי צמרגליות הש"ס (תענית ע"ס)

שקנתה השכינה והקדושה דמלכות שמים מקום שוב אינה יכולה הסטורא אחרת לקנות שם מקום (כי מלכותו לעד קיימת). ואמרו רז"ל (צמד"ר יג-ד) צאצן שחיה שממנה הושפת העולם, כציוכל צשעת צריאת העולם התפלל הקצ"ה שם, ואמר יהי רצון שיכצשו רחמי את כעסי ואכנס וכו'. ואם כן קנתה מלכות שמים שם מקום. ושוב אין מקום להשראת וכו', כי מלכותו ית"ש לעד קיימת ע"ש. ועל פי זה תצבונ הפסוקים הג"ל, תציאמו ותטעמו צהר נחלתך, מכון לצבתך פעלת ה' וכו', רצה לומר אתה פעלת מן ימי צראשית שיהיה מכון לצבתך, כי קנית שם מקום כציוכל. וכי תימא הרי עצדו שם עצודה וזה, לזה אמר ה' ימלך לעולם ועד, על כן מקום שקנתה מלכות שמים מקום שוב אין מקום וכו' עכ"ד.

אמנם יש לומר עוד, דהנה צרש"י וצחוס' (תענית טו.) יש פלוגתא, אי הר המוריה שצחורה הוא אותו הר המוריה שנצנה עליו צית המקדש, דכתיב (דברי הימים צ ג-א) לצנות את צית ה' צירושלים צהר המוריה, או שהר המוריה שצחורה הוא הר סיני, שמשם יראה הוראה לישראל. וצאונרות חתם סופר (פ')

אזיה היתה באותה שעה ואזיהו נעצדה אחר כאן, כמבואר כל זה בגמרא (עבודה זרה נג:). אמנם הר המוריה שבקבלת התורה נעקרה מארץ ישראל, והיתה אז במדבר, ומבואר ברש"י (מעניית כא:): דלח נסתלקה שכינה מסיני עד לוחות האחרונות שניתנו ביום הכיפורים, וגם כל ימות החורף שעסקו במלאכת המשכן שהיתה שכינה בהר, ומשם ניתנו כל המצות בקולי קולות ולפידים כיום קבלת עשרת הדברות, עד אחד בניסן שהוקם המשכן ע"ש. ואם כן צהימים שחטאו ישראל בעגל, לא היה הר המוריה במקומה בארץ כנען, אלא במדבר. ומבואר בחתם סופר (סו"פ תשא קמט). כי הך כלל דכל מקום שאתה מוצא הר גבוה צידוע שעצדו עבודה זרה, היינו בארץ ישראל דייקא, ולא בחוץ לארץ ע"ש. וכיון שהר המוריה מקום המקדש היתה אז בחוץ לארץ, לא היתה נעצד, ושפיר יכולים לבנות עליו בית ה'.

ובזה יתפרש הכתוב (תהלים קלג-א), זכור ה' לדוד את כל ענותו, אשר נשבע לה', נדר לאציר יעקב, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, עד אמנח מקום לה', משכנות לאציר

שכתב צ"ס מדרש תהלים מזמור ס"ח (הוצאת רבי שלמה באצער), וסיני מהיכן בא, אמר רבי יוסי מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו, אמר הקב"ה האיל ויצחק אציהם נעקד עליו, נאה לבניו לקבל עליו את התורה עכ"ל וכן כתב צילקוט ראובני (פ' יתרו אות נ) בשעת קבלת התורה נעקר הר המוריה וצא למדבר, כדי שתנתן התורה על מקום המעולה הזה ע"כ. (ועיין בצעל הטורים שמות י"ט-יז). ולפי זה חלק מהר סיני הוא מהר המוריה שצירושלים, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, כי הר המוריה שצירושלים, והר סיני, המה לאחדים. (ועיין בזה צורע בך בפרשתנו).

והנה ארץ ישראל מוחזקת לאבותינו, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואי אפשר לאוסרו בעבודה זרה. אלא בזמן שהיו ישראל במדבר, ופלאו ישראל לעגל, גלי אדעתייהו דניחא להו בעבודה זרה, ושליחותא דידהו עצדי. אמנם היינו רק כל דצהדי עגל ניתסר, הימים האחדים שעצדו העגל, אז היה צידם לאסור הרי ארץ ישראל, אבל אחר שחזרו בתשובה לאו שליחותייהו הוה. והא דאסריין כל האשרות, הוא רק משום דמאן נוכח,

למנצה, הא הר שנעצד אצניו אסורים למנצת. וכמו כן הקשה, לפי מה דאיתא צפרקי דרבי אליעזר (פרק לה) שאותן אצנים היו מאצני המנצח שצנה אצרהם, איך השתמש בהם לשום מראשותיו. אבל באמת יעקב לא הרגיש שנמצא כעת צהר המוריה וכמו שאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ולכאורה איך לא חשש לזה שאולי הר זה היא הר המוריה. ויש לומר דעל זה אמר הכתוב ויפגע 'צמקוס' וילן שם, הוא לא מנא שם הר אלא מקום, שהראהו ה' את המקום כמו שהיתה קודם שהתפלל אצרהם צהר ה' יראה, וראה את המקום כמו שהיה צעת קבלת התורה שנתלש הר המוריה ממקומה, וראה לפניו רק מקום כשאר מקומות, ולכן ויקח מאצני המקום וישם מראשותיו, כי אין כאן הר המוריה, ואין כאן הר כלל שנעצדה.

אך כאשר הקיץ משנתו והרגיש שנמצא צשער השמים, אמר אכן יש ה' 'צמקוס' הזה ואנכי לא ידעתי, הרי זה רק 'מקוס' ולא הר, ואיך יש ה' 'צמקוס' הזה. ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, אין זה, מה שהראו לי כאן רק מקום ולא הר,

יעקב. ופירש הגה"ק רבי נתן אדלער ז"ל, שהתאונן ודאג, שאי אפשר לו למנא הר להצית ה', כי נעצד אסור לגבוה, וממילא צריך למנא רק 'מקוס', והלא אין כבודו של מלך לשכון בעמק, ואיך תהא ראוי להיות משכנות לאציר יעקב עכדה"ק.

ויעל פי דרכו אצוא למלא סיום הכתוב, הנה שמענוה באפרתה מנאנוה צשדי יער, דמצינו בגמרא (בי"ה ב.) צביצה של תרנגולת העומדת לאחילה, אוכלא דאפרת הוא, וצש"י אוכל שנפרד ע"ש. וזהו שהתעודד דוד שמנא מקום מוכשר לה', הנה שמענוה באפרתה, הנה שמענו שהר המוריה נפרד ממקומה ונתחברה צמתן תורה עם הר סיני, ומנאנוה צשדי יער, שלא היה אז ההר צמקוס ישוב, אלא צמדצר הר סיני, שהיה נאחו צספך צקרניו צעלי היער, ואם כן צומן שעצדו ישראל את העגל, וניחא להו צעצודה זרה, היתה הר זה רק 'מקוס', וממילא לא עצדוה, אלא אחר כך חזרה ההר למקומה, ושפיר ראויה היא להיות משכנות לאציר יעקב.

והנה צפנים יפות הקשה על יעקב, איך לקח אצן מאצני המקום

אין זה כי אם צית אלקים, אין זה כי אם שצביל שמקום הזה נריך להיות לעתיד צית אלקים, ונעבד אסורה לגבוה, על כן הראו לי כאן רק מקום, ואין כאן הר וגבעה, ולא נעזבה, ושפיר ראוי המקום הזה למשכנות לאציר יעקב.

וַאֲרִאִי יש לומר עוד, כי יעקב כאשר בא אל המקום ההוא, הרגיש בו קדושת המקדש, והיה זאת תמיה צעיניו, הלא אין כאן הר כלל אלא מקום עמק, ולא הגיע עדיין למקום המקדש, ומאין בא לו הרגשה זו. ומה היה דן, דמסתמא צית המקדש של מעלה נעקר ממקומו, והוא עומד מכיון נגד שער השמים, ולכן ויפגע במקום, תיקן שם תפלת ערצית. אך כאשר קם צוקר וראה בחלומו, כי סולם מונבז ארצה וראשו מגיע השמימה, שהסולם עומד צשפוע עד שמגיע לצית המקדש של מעלה, אם כן הוא עומד למטה במקום המקדש, על כן אמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ואם ידעתי, לא ישנתי במקום קדוש כזה. ואמר שוב, מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם צית אלקים, אין המקום הזה רק המקדש של מעלה, הצית אלקים, אשר

האלקים משתמש בו, אלא זהו המקדש של מטה, וזה שער השמים, שצמקום זה עולים כל התפלות לשמים.

וַהֲגִידָה בגמרא (חולין נא.) פריך, כתיב ויקח מאבני המקום (כח-יא), וכתיב ויקח את האבן (כח-יח), אמר רבי יצחק מלמד שנתקבלו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת, עלי יניח לדיק זה ראשו. תנא וכולן נבלעו באחד [נעשו אבן אחת] ע"כ. ובחמס סופר (קלח.) כתב, דלכאורה קשה, מה היה המריצה צין האבנים, הלא על כרחק לא האבנים היו מריצים, אלא השר והמלאך הממונה על כל אבן מאותן האבנים הקדושים, שמהם נעשה האבן שתיה, ועליהם נבנה הצית המקדש (ילקוט רמו קכ), ואותן המלאכים היו להם להבין נמי, שאם יניח הצדיק ראשו עליהם מקרי נשתמש בו הדיוט, ולא יהיו ראויים למזבח ולצית המקדש, וכמו שאמרו (זבחים קטז:) דצעינן מזבח שלא נשתמש בו הדיוט ע"ש. ואם כן מה שירויחו בהנחת ראש הצדיק, יפסדו מלהיות מזבח וצית ה' ע"ש.

וַנִּרְאֶה דאיתא בגמרא (מכות כב.) אמר רבא כמה טפפאי שאר

פארמעטע"ם... כמוצן שעמדתי נצוך ולא ידעתי מה לעשות, ואז צירך אחי בצרכות קדשו ופטרני לשלום.

והענין דגזרח רצה חשוב יותר מקדושת ספר תורה, כי הקלף של הספר תורה אין לו יצר הרע, ולא שום נטיה לרעה, ומתקדש בכתיבת אותיות התורה עליה. ואם כן מכל שכן שתלמיד חכם שהוא ספר תורה חי, שנולד צמדות רעות ונטיות לתאות עולם הזה, ולפתח חטאת רובץ זה היצר הרע, והוא מתגבר על טבעו, ומתקדש בקדושת התורה, הוא חשוב הרבה יותר מקדושת ספר תורה. ואם זהו ככל תלמיד חכם, מכל שכן יעקב אבינו איש חס יושב אהליו, בחיר האבות, אשר הקב"ה קראו אל- (מגילה יח.), צודאי שמעלתו שגבה מאד.

והאבנים הללו השיגו זאת, אשר ההשראת השכינה על האדם, חשובה וגדולה יותר מהשראת השכינה על עצים ואבנים, ואנשים קדושים היכל ה' המה, ומעלתם שגבה מקדושת בית הבחירה. ועל כן היו מוכנים לוותר מלהצנות בתוך מקדש ה', ורלו להיות מרכזה לקדושה יותר

אנשי [כמה שוטים הללו רוצו בני אדם] דקיימי קמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גזרח רצה וכו' ע"ש. הרי לנו דקדושת תלמיד חכם עדיפא יותר מקדושת ספר תורה. — וראיתי לספר מכ"ק מרן מוהרי"ד מצעלזא זי"ע שסיפר צעל העוצדא הרה"ח רבי משה אמסעל נ"י, שהרה"ק שהה פעם (צגנת חרפ"ג) צעיר מיהאלווין על שצת קודש, ומרן הסתיר את ידיו הק' בתוך שרוולי ידיו, צכדי שיהודי הונגריה לא ינשקו את ידיו, כמנהגם, ואני צהייתי ילד תמים, צהגיע תורי נגשתי והגצתי את השרוול ונשקתי לידו הקדושה, מיד עבר רעד צכל גופו של מרן והזדעזע מאד, וסימן לנו צידיו לעמוד צלד עד שכל הקהל יסיימו לעצור לפניו. כאשר נגשתי אמר לי מרן צלשון חיבה, כשידיו מלטפות את פיאיתי הארוכות והמשתלשלות: "אין זעה אזו דו ציסט א שיינ יונגעלע, זאג נאר ווען מי'נעמט ארויס די ספר תורה פון ארון הקודש, ווי קושט מען, אויף די מענטעלע, אדער אויפן פארמעטע", עניתי על המעיל, כמוצן. המשיך מרן ושאל: "נו, איז פארוואז'שע האסטו ארויף געשארט די ארבעל פון מיין האנט און א קיש געטאן די

וזה הראה לו ה' קודם הנישואין, אשר איש ואשה זכו שכינה שרויה ציניהם (סוטה ז.), ויש השראת שכינה עליהם ממש, יו"ד באיש וה"א באשה. ואם זוכים, אז אחר הנישואין הם גדולים במעלתם יותר מקדושת המקדש. — ועל זה התפלל אחר כך יעקב, והיה ה' לי לאלקים, שאני בעממי אזכה להיות א-ל, שמשרה השכינה עלי, אז האצן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה צית לאלקים, שלא נשתמש בו הדיוט, וראויה הוא לצית לאלקים.

ואבור הכתוב, ויפגע במקם וילן שם (כח-יא), וברש"י רבותינו פירשו לשון תפלה, ולמדנו שתיקן תפלת ערבית (ברכות כו:). ושנה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך שקפנה לו הארץ וכו' ע"ש. ויש לומר כי מצבו של יעקב אז היתה התקופה היותר גרוע והכאוב של כל ימי חייו, לעזוב את צית מדרשו אחר שבעים שנה, ולעזוב צית אציו יחק, ואת הארץ הקדושה, ומוצא עצמו בעירוס ובחוסר כל, שלקח אליפו ממנו כל אשר לו, ויורד לצית לצן, מקור הטומאה, לעבוד יום ולילה בשמירת נאנו, הייתי ציוס אכלני חורב וקרח צלילה, והיה לצו נשצר אז

עליונה, קדושת יעקב אצינו. וצפרט אחר עבודה של י"ד שנה שלא שכב במטה, ורונה להניח דעתו ולישן, כמה גדול יהיה זכותם צמה שהצדיק יניח ראשו עליהם, ולכן היו מריצים זה עם זה, עלי יניח צדיק ראשו. [שוב הראוני שכן כתב צדרשות חתם סופר (להספד שעת): דנוח להם לאצנים יותר שכיבת ראש הצדיק עליו, מלהיות מזבח ומצבה לה'. ומזה מוצן ומצואר שקשה העדר וסילוק הצדיק יותר משריפת צית לאלקינו (איכ"ר א-לט) עכ"ל].

ולבן כאשר הקיץ יעקב 'משנתו', שראה השינוי שנעשה צהאצנים, שכל אחד אמר עלי יניח צדיק ראשו, ונתקבלה תפלתם שנשתנו כולם לאצן אחת, אמר על זה, אכן יש ה' צמקום הזה, אחת נכון הדבר שיש על מקום הזה קדושה, וה' שוכן על המקום הזה, אצל ואנכי לא ידעתי, שגם אנכי הוא קדוש, וגם עלי יש השראת השכינה, שהיו מריצים האצנים עצורי, זה לא ידעתי. והוסיף לאמור, אין זה כי אם צית לאלקים, אין אצנים אלו מריצים אלא צצציל מה שהייתי חס ויושב אוהלים צצצית לאלקים שנים רבות צצצית מדרשו של שם ועבר, שם זכיתי למדריגה זו.

במקום, הוא פוגע ומתדבק עם ה' שהוא מקומו של עולם, לא בתפלת שחרית ולא בתפלת מנחה, אלא רק כאשר הוא צדיק וטהור התחטוה, תפלת ערבית. וכמו שהראוהו בחלומי, קולם מונצ ארצה וראשו מגיע השמימה, כאשר הוא מושפל עד ארצה אז ראשו מתדבק בשמים. ואז נענה מאת ה' בכל משאלות לבבו.

הוא לא ראה הישועה באותו יום, הוא הולך ויורד כעת לבית לבן, לעבוד עשרים שנה עבור זיווגו ופרנסתו, אבל סופו יבא יעקב שלם, שלם בגופו ובממונו ובחורטו, תפלה כזו לא הולך לאיצוד, וסופו יראה אור, וזהו מכבשי דרחמנא מתי יבא היום אשר קץ שם לחושך, אבל יעקב מתחזק ומובטח בישועת ה', וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כט-א), נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת (צ"ר ע-ח), גם כשהוא יורד לעבוד עבודת משא אלל לבן הארמי.

ובציינו צרצקה אמנו שאמרה ליעקב צעת פרידתו ממנו, קום צרח לך אל לבן אחי חרנה, וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך (כו-מג). ויש להצין איך ידעה

לשצרי שצרים, ובמנצ כזה שפך תפלתו לה'.

ובבר דיברנו כי אצרהם תיקן תפלת 'שחרית', צהיותו צרום המעלה, ואצרהם זקן צא צימים וה' צרך את אצרהם בכל, ואז עומד לפני ה' בתפלה, כאשר אור השמש זורח עליו, ומנלית בכל אשר פונה. וכנגד זה יחק תיקן תפלת מנחה, צדמדומי חמה, הוא כבר צן ארבעים שנה, וצריך למצוא זיווגו המתאים, צין צנות פדן אדם. ושוב צא יעקב אצינו ותיקן תפלת 'ערבית', צומן שהחושך יכסה ארץ, ואומר מאין יבא עזרי, אז הוא מעודד עצמו ושופך שיח לקונו, אשר רק הוא יכול לעזורו.

ותפלה כזו צלצ נשצר צוקע רקיעים, ואז נענה מאת ה' בכל סוגי הצרכות, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, והיה זרעך כעפר הארץ וגו', ושמתיק בכל אשר תלך, והשיבותיך אל האדמה הזאת. —

ובתפלה צמנצ כזה, האדם נעשה מקושר לקונו צקשר אמין יותר משאר הזמנים, ואז התפלה הוא מלשון נפתולי אלקים נפתלתי, שצציקותו צה' הוא צאופן מופלא. ובתפלה זו ויפגע

ימיו המה ימי תענוג, והם עוזרים עליו כימים אחדים. ולכן כאשר הבינה רבקה שעומד כעת ליעקב ימים של נער עד שזו חרון אף אחיו, צירכה אותו שיוכל לקבל הכל בשמחה, וכל הימים שישז אלל לזן יהיה אללו כימים אחדים, וכאשר הוצרך יעקב לעבוד שבע שנים עבור זיווגו, לא הצטער על הימים, אלל קיבלם צאהבה ובשמחה, וגם צגודל אהבתו לרחל ותשוקתו לזנות ציתו, היה זה אללו רק כימים אחדים.

ובמבוא נלמד לצוק העתים שצזמנינו, אשר מצז הפרנסות של צית ישראל ירדה למטה, להחזוק צאמונת אומן, ולקבל דרכי ה' צאהבה, ולנצל אותה לתפלה ודצקות צה', ויפגע צמקום. ואז ירחס ה' עלינו, ונתן לנו לחס לאכול ובגד ללבוש, עדי נזכה לראות צשוצ ה' את שיצת ציון צצ"א.

צזהו רק על ימים אחדים, אשר צאמת לא כן היה, אלל ישצ שס כ"צ שנה. וצרש"י להלן (כט-יח), אעצדך שצע שנים, הרי ימים אחדים שאמרה לו אמנו, ותדע שקן הוא, שהרי כתיב ויהיו צעיניו כימים אחדים צאהבתו אותה (כט-כ) ע"כ. וגם זה יש להצין לומר על שצע שנים שהם ימים אחדים.

אמנם נראה כי השעות של תענוג ושמחה צאדם, הם עוזרים חיש מהר, וכאשר עומד כל היום צמסחר ומרויח הרבה, אז כל היום הוא צעיניו כרגעים אחדים. לא כן ימי נער, כל שעה הוא צעיניו כיום, וכל יום הוא כמו שנה וכידוע. אך מי שזוכה שמקבל הכל צאהבה, וכמו שחייבו חז"ל (צרכות ס.) לצרך על הרעה כשס שמצרך על הטוב, לקצלינהו צשמחה, ומכיר שכל מה דעציד רחמנא לטב עציד, הרי כל

בסעודת היום שב"ק פרישת ויצא תשס"ט לפ"ק

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' צמקום הזה ואנכי לא ידעתי וגו', אין זה כי אס צית אלקים, וזה שער השמים (כח-טו). ואקדים דברי התפארת שלמה, שאמר יעקב 'אכן יש ה' צמקום הזה', אס

ולא באל"ף שהוא לשון ארור. ועיין
צנו"כ המדרש שנדחקו הרבה, שהרי
מצינו כמה לשונות של קללה
המתחילים בצ"ת וכן להיפך.

וראיתי דבר נחמד בספר אלופי
יהודה (ריש פ' בראשית)

דהנה יש רעה חולה בצני אדם שאין
להם שום הרגש לעומת החברה
האנושית, וכל מעשיהם ופעולותיהם
בחי עולם הכל סובב על נקודה אחת,
לטובת ותועלת עצמם, כאלו הם
יחידים בעולם ואין זר עמם. לא
ישגיחו על הזיקא דרבים ולא יחמלו
ויחוסו על אחרים, ומענה צפיהם
ובלצבם אנכי ועוד פעם אנכי ואין זר
אתי אני ואפסי עוד. וזה מדה היותר
מגונה, שעל זאת נאמר (קהלת ד-ח)
יש אחד ואין שני, כלומר אדם שמכיר
ומוקיר תמיד רק את עצמו היחידי,
והוא בלעד ואין שני נחשב אלולו, גם
בן ואח אין לו וגו' גם זה הבל וענין
רע. לא זו הדרך ולא זו העיר אשר
עליה נבנה העולם, כי עולם חסד
יבנה, לעשות חסד ולהשגיח גם על
אחרים. וכמו שנאמר שם, טובים
השנים מן האחד וגו', שטובה המדה
שהאדם לא יציט תמיד רק על עצמו
רק ישגיח גם על הרבים, ולא ידמה

ישנה השראת השכינה במקום הזה,
אם המשכתי את הקדושה לעולם הזה,
הרי זה רק משום 'אנכי לא ידעתי',
שלא ידעתי את אנכי כלל וכלל, שלא
נתכוונתי לעצמי, כי אם לכבוד השם
יתברך. מי שאינו מתכוין ל'אנכי' שלו
מסוגל להשפיע שפע של קדושה על
העולם עכדה"ק. ובמאור ושמש כתב
בשם הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע
לפרש, אנכי עומד בין ה' וציינכם
(דברים ה-ה), המדה של אנוכיות,
ה'אני' של האדם, גבהות רוחו, שנפשו
חשובה בעיניו, היא היא המחיצה
העומדת בין ה' וציינכם. וכל זמן
שהאדם נתון תחת שלטון ה'אני' שלו,
אינו מסוגל להגיע עד ה' ע"כ.

ודבר זה הוא לא רק בין אדם
למקום, אלא גם בין אדם
לחבירו היא מדה שמפריע מאד,
כשרואה תמיד רק את עצמו, והוא
ונרכיו קודמין לכל אדם, וכאשר הדבר
נוגע לו ולטובתו, לא איכפת ליה מה
שיגורם ממנו לאחרים, ורואה רק את
האנכי, ואינו משתתף בעזרת אחרים,
אין זה מן הישוב, כי עולם חסד
יבנה, ואינו שורה בו סימן צרכה.
ואיחא במדרש רבה (בראשית א-י) למה
נצרא העולם בצ"ת, שהוא לשון צרכה,

הכנעני, משום שמדומתיהם מושחתות וגרועות, וה'אנכי' יושב בקרב, הכל הוא רק 'אנכי', אחד ואין שני לו, ומזיווג כזו לא יוכל להצנות צית נאמן. - ויעקב אבינו זכה לכל מדריגותיו, משום 'ואנכי' לא ידעתי לא היה לו מושג מאנכיות, רק מוכן להפקיר עצמו עבור אחרים.

והבתוב אומר, אלקים מושיב יחידים ציתה, מושיב אסירים בכושרות (תהלים סח-ז), וחז"ל (סוטה ז.) דרשוהו על זיווגו של אדם, שקשה לזווגן כקריעת ים סוף. מושיב יחידים ציתה [אדם יחיד ואשה יחידה, והוא מזווגם יחד ומיישב מהם צית], מושיב אסירים בכושרות וכו' ע"ש. ובמדרש רבה (בראשית סח-ד) מהו בכושרות, כבי ושירות, מאן דצעי [מי שרואה את זיווגו] אומר שירה, ומאן דלא צעי כבי [ומקבל דין זיווג בעל כרחו] ע"כ. ונראה דהנה ה' ברא את חוה מללעותיו של אדם, ולזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת (בראשית ז-בג). ולכאורה למה לא בראה צריה מיוחדת, כבריאת שאר הצעלי חיים אשר זכר ונקבה בראם. אמנם ראה ה' להראות כי זיווג האדם מוללת רק כאשר כל אחד מרגיש שזהו אחד מללעותיו, אין

לו כאילו הוא באחד ואין שני, כי אם יפול האחד יקים השני את חצירו וכו'. וזה רמו טמון צמלינת מאמר חז"ל לא נברא העולם בא' שהוא לשון ארור, שאות א' מציין את מספר היחיד, ואין עולם נצנה על מי שחושב שהוא אחד, שאין זה צנין המתקיים והוא הצל וענין רע קללה גדולה בטבע. אמנם העולם נברא בצ', שכל אחד ואחד ידע וישים נגד עיניו תמיד שלא לצדו יחיה האדם, רק יש שני בעולם. והעולם לא בעצורו לצד הוא שנברא, רק גם בעבור אחרים והחברה האנושית כולה, ואז הוא סימן ברכה לו ולכל העולם ודפח"ת. (ועיין בשמן ראש ח"ו פ' תוריע דף שיח).

ובב"ל שכן כאשר רוצים איש ואשה לצנות צית נאמן, לא יתכן אהבה ואהבה ושלוש וריעות אמיתי, רק כאשר אחד מפקיר עצמו לחצירו, ואינו רואה תמיד את עצמו, אלא מסתכל על טובת חצירו. וכמו שציארנו צמה שאמר אברהם לאליעזר, אשר לא תקח אשה לבני מצנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב (כד-א), ולכאורה סיוס הכתוב מיותר, דהא ידע אליעזר שהוא יושב בכנען. אבל אברהם הסביר לו סיבת הדבר שאין הוא רואה צנות

מעמיד שנים עשר שבטים, אמר, אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אני אם מתאחות הן שנים עשר שבטים זו לזו, יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים, כיון שנתאחו י"ב שבטים לזו, ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים ע"כ. ובתרגום יונתן (כח"י) כתב, שכאשר קם צוקר ראה שנתהוו האבנים כולן אבן אחת ע"ש. וגראה צכונתו, כי כשם שפרלופיהן אינן שוות כך אין דעותיהן שוות, וכל אחד יש לו מדה אחרת, ותכונת נפשו שונה מחצירו, והי"ב שבטים יש להם י"ב שערים לעלות עצודתם למעלה (מ"א סימן סח), כי כל אחד עובד ה' בצופן אחר, מכל מקום כולם מתאחדים במטרה אחת ומגיעים לשורש אחד, להיות עטרה בראש אלקי לצא"ת, וכמו שקורא הכתוב השבטים נפש של יעקב צלשון יחיד, כל הנפש הבאה ליעקב מנרימה וגו' (מו-כו). וזה שאמר יעקב, אם יהיה פירוד בין הבנים, אין הם ראויים להיות שבטי י-ה, אבל אם הן מתאחות יחד, שהגם שהגופות מחולקין, ודיעותיהן אינן שוות, מכל מקום המטרה אחד, לעבוד את ה' כל אחד בתכונתו, זהו סימן של קדושה, ויודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים.

הם שני צריות מחולקות, אלא כגוף אחד, והאשה היא עצם מעצמי ובשר מבשרי. ועל כן קיים עלה הכתוב, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו, והיו לבשר אחד' (ב-כד), אין הם שני בני אדם הדרים יחד בצית אחד, אלא הם בשר אחד, וכמו שאמר אחד לא מקפיד על אבר אחר, אלא אחד מסייע לחצירו, כן נריך להיות זיווג האדם.

ואם ה' מושיב יחידים ציתה, שכל אחד מחשיב עצמו ליחיד, ויש עוד יחיד יחד עמו בצית, שאין הם כגוף אחד וכבשר אחד, אלא שני יחידים, אז יש בצית הזה צכי ושירות, פעם צכי ופעם שירה, כדרכן של בני אדם שיטנם זמנים שונים, יש שהשלום בציתו במילואו, ויש זמנים שחסר זה למחנה ולשליש ולרביע. אבל אם הם מתייחדים לבשר אחד, עצם מעצמי ובשר מבשרי, אז יש בצית הזה תמיד שירה, ושורה זה אהבה ואחוה ושלוש וריעות בכל הזמנים.

ואיתא במדרש רבה צפרשתינו (סח-יא), ויקח מאבני המקום (כח-יא), רבי יהודה אומר שנים עשר אבנים נטל, כך גזר הקב"ה שהוא

הנני מחובר עם שם אל, כמאמרס (מגילה יח.) שקראו הקב"ה אל-ל.

וישוב אמר הכתוב, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם 'צית אלקים', כאשר צראשית צרא אלקים את השמים ואת הארץ, התחיל צאות צי"ת, להורות על מדת האחדות אשר העולם רק בחסד יצנה, ומה שנתאחו הי"צ אצנים להיות אחד, אין זה כי אם 'צית' אלקים, שיהיה זהה מדה זו להתאחד אחד עם השני, 'ואנכי' לא ידעתי, לראות רק על אני ואפסי, 'וזה' שער השמים, הי"צ אצנים שנעשו אחד, המה הי"צ שערים שיש לשמים, אשר כל שצט יש לו שער מיוחד, אצל הכל עולה למקום אחד, להיות עטרה צראש צדיק.

בן יזכו ה' שהזיווג יעלה יפה יפה לתפארת אצותינו, ויזכו להמשיך השלשלת הזהב, ולהעמיד צנים וצני צנים עוסקים צתורה וצמנות מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת דקדושה, עדי נוכה לצרכת כמוש חתן על כלה שיש עליך אלקיך צציאת צן דוד צצ"א.

וזדוהו כמו שמצינו צשם הוי"ה צ"ה, אשר ה' אחד ושמו אחד, מכל מקום ישנם י"צ צירופי הוי"ה, וצכל חדש מאיר צירוף אחד (כמבואר צתיקוני זוהר י', וצפרי עץ חיים שער ר"ח פ"ג). וישנם צירופים של דין וישנם צירופים של רחמים (עיין צני ישכר לר"ח א-ד), ומכל מקום שורשם אחד, ה' אחד ושמו אחד, כן הוא צי"צ שצטי י-ה, שהמה מכוונים נגד הי"צ צירופי שם הוי"ה (עיין צני ישכר אלול א-ט), אם כי המה י"צ מדות שונות, אשר לא ראי זה כראי זה, מכל מקום הם מתאחות לאחד. - ולכן כאשר הקיץ יעקב משנתו, וראה שהי"צ אצנים נתאחו להיות אחד, והוא מעמיד י"צ שצטי י-ה, אמר הכתוב וייקץ יעקב 'משנתו', מהשינוי שראה צהאצנים שנעשו צעת שינתו, ויאמר אכן יש הוי"ה צמקום הזה, שהי"צ שצטים שהם עולים צמספר ז"ה, הם כמו הי"צ צירופי שם הוי"ה שהמה מכוונים נגדו, שהם מתאחות יחד, להיות כנפש אחת ומטרה אחת לעשות רצון קונם. וקיים ואנכי ל"א ידעתי, לרמו שאני לעצמי

